

Betimsel Araştırma ve Problem Çözümü*

Ahmet Münir ACUNER**

ÖZET

Bu çeviride, betimsel araştırma ve problem çözümündeki basamakların bir özeti verilmiştir.

SUMMARY

Descriptive Research and Problem Solving

In this translation, the summary of the descriptive research and problem solving steps had been given.

Araştırma alanındaki tanınmış otoriteler, araştırma türlerini değişik ölçütlerden hareketle sıralamışlar ve araştırma türlerinin hiyerarşisini açıklamışlardır. Buna göre, eğer bilimsel düşünce araştırma türlerini değerlendirmekte ölçüt olarak kabul edilecek olursa, o zaman belki deneysel araştırmalar, araştırma hiyerarşisinin en üst noktasında yer alacaktır. Bununla beraber, eğer karar verme ve kullanma sıklığı ölçüt olarak alınacak olursa, o zaman betimsel araştırma, araştırma hiyerarşisinin en üst noktasında bulunacaktır.

Bilginin ölçüldüğü yer olan günümüz yaşamındaki, özellikle teknolojisi yüksek bir toplumdaki karar verme sürecinde, danışma için geçerli sebep çok fazla olduğundan betimsel araştırmadan daha yaygın olarak kullanılan araştırma türü de yoktur.

Eğlence alanındaki, hangi televizyon programının çıkarılacağına, hangi televizyon programının devam ettirileceğine karar verilen büyük yayın istasyonlarında seçme işlemi betimsel araştırma yoluyla yapılmaktadır.

* Ted De Vries'in "Descriptive Research and Problem Solving" isimli makalesinden çeviri.

** Araş. Gör.; Necatibey Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü.

Endüstriyel alanda, işin verimli hale getirilmesinde kullanılan betimsel araştırma, yeni ürünlerin pazarlanmasının uygunluğuna karar vermede temel teşkil etmektedir.

Eğitim alanındaki genel nüfusun isteği doğrultusunda onların eğitiminden sorumlu olan okul personeli tarafından betimsel araştırma önemli yeni bir boyut olarak ele alınmıştır. Bu özellikle, betimsel araştırmanın eğitim problemlerinin çözümü için ilk araç olarak görülmesinden ve eğitimle ilgili yenileştirme faaliyetlerine ilişkin problemlerin çözümünde betimsel araştırmanın kullanılması gerçeğine önem verilmesinden anlaşılmaktadır.

İlerlemeden önce, eğitimcilerin sorumlulukları altında bulunan görevlerine ilişkin mevcut eğitim problemlerinin muhtemel çözüm yolları tespit edilmiş olmalıdır. Onlar, bu tespite ilişkin ayrıntılı sonuçların kıymetlendirmesini doğru olarak yapmak zorundadırlar. Onlar, eğitim problemlerinin azaltılması için yapmaları gerekenleri planlamadan önce "Mevcut durum nedir?" gibi çok önemli bir soruyu cevaplandırmak zorundadırlar. Buna göre betimsel araştırmayı yapanlar, kendi kendilerine, etkin durumların, uygulamaların, fikirlerin, yöntemlerin ve işlemlerin doğal durumları nedir? sorusunu sormalıdırlar. O zaman betimsel araştırma, eğitim problemlerinin çözümüne yardımda özellikle değerli olacaktır.

Şimdi ne yapıyoruz? Nereye gitmek istiyoruz? ve Bulunduğumuz yerden gitmek istediğimiz yere nasıl gideriz? soruları, bir problemin çözümü durumunda bulunanların araştırmacı olarak kendi kendilerine soracakları üç temel sorudur. Eldeki problemin tanınmasına ve doğal durumunun bilinmesine yönelik olan bir, iki ve üçüncü soruların, problem çözme işine başlamadan önce cevaplanmış olması gerekmektedir. Bu sorulara ilişkin muhtemel cevaplar, genellikle betimsel araştırma metoduyla bilgi toplanması yoluyla bulunmaktadır.

Bu soruların bir kısmının veya tamamının cevaplanmasına muhtedir olunması, eğitimle ilgili personelin gelecekteki program yönetim planını yapmalarında ve program problemlerini çözümlemelerinde özellikle önemli olacaktır.

Geçmiş on yıl içerisinde, okul yöneticileri, program değişikliği için pek çok yollar ve programlarla konunun üzerine gitmişlerdir. Böyle olmasına karşın, bu değişikliklerin bazıları gerçekleşmiş, pek çok değişiklik beklenen düzeyde gerçekleşmemiş, sadece bir kısım yeni muhteva vasat düzeyde programlara ilave edilmiş, bir kısım eski araç ise atılmıştır.

Okullarımızın kendine has doğası, okul sistemlerinin program yenileştirme konusundaki bütün tercihleri benimsemelerini imkansız kılmış olduğu için öğrencilere daha faydalı olacak bu yenilikler yalnızca okul personelinin önemli tercihlerde bulunmaya ve yürütmeye yöneltmiştir.

Problem çözümünde özellikle program alanında betimsel araştırmanın rolünü daha iyi anlamak için, kendimizi ya lise yönetici ya da matematik öğretmeni yerine koyalım ve matematik programımız için bazı yenilikler tasarlayalım. İkinci sınıf matematik programının yeni muhtevasını uygulayacaksa iki temel problemle karşılaşırız. Şöyle ki (1) "Matematik öğretimindeki mevcut programımızı yeni-

lememiz gerekir mi?" (2) "Program değişikliğini yaparsak, yeni program yapmamız gerekecek mi"

Bu iki temel problemin çözümünde, araştırmacıların problem çözümünde kullanmakta oldukları temel soruları cevaplandırmak zorundayız.

İlk soru olan "Şimdi ne yapıyoruz? – betimsel araştırma metodunun ilk basamağıdır – ile ilgili olarak mevcut durumu esas alan bilgiyi toplamak zorundayız.

Mevcut durumu tanımlamakta ihtiyaç olan bilgi, şu konular etrafında toplanabilir:

1. Mevcut matematik programımızın bölümleri nelerdir?
2. Sınıflandırma işlemi sonucunda mevcut programdaki öğrenci davranışları nasıl iyileştirilir?, test sorularının standardizasyonu nasıl sağlanır?, öğretmen değerlendirme konuları nasıl iyileştirilir?, eğitimin daha yüksek seviyede başarısı nasıl sağlanır? vb.
3. Okuldaki matematik öğretmenlerinin, eğitimleriyle ilgili geçmişleri nedir?
4. Matematik öğretmenlerinin eğitimlerinin devamı ve hizmetiçi eğitimleri için hangi hazırlıklar yapılmaktadır?
5. Mevcut programı devam ettiren mali kaynak ne kadardır?
6. Okuldaki öğrenci miktarı ile mevcut program birbiriyle uyumlu mudur?
7. Mevcut program öğrencileri nasıl başarılı yapmaktadır?
8. Onların beklentileriyle mevcut program birbiriyle uyumlu mudur?
9. Matematik alanındaki profesyonel yazarlarla ve mevcut araştırma bulgularıyla mevcut program uyumlu mudur?

İkinci soru olan "Nereye gitmek istiyoruz? – betimsel araştırma sürecinde ikinci basamaktır – ile ilgili olarak, alternatif programların şekli konusunda bize yön verecek düzenlenmiş bilgiyi toplamak zorundayız.

İmkan dahilindeki yeni yolları tanımlamakta ihtiyaç olan bilgi, şu konular etrafında odaklaşmaktadır:

1. Matematik alanındaki uzmanlara göre, alandaki yeni programların göze çarpanları nelerdir?
2. Bu programların tamamlanmış olanları nerededir?
3. Bu programların değerlendirme sonuçları nelerdir?
4. Bu programlar kim tarafından ve nasıl değerlendirilmiştir?
5. Bu programların maliyeti nedir?
6. Bu programların muhtevası ne kadar uzunlukta bulunmaktadır?
7. Bu programları öğretecek öğretmenlerin eğitimle ve tecrübeyle ilgili geçmişlerine olan ihtiyaç nedir?
8. Öğretmenlerin bu programları yürütmelerinde özel eğitime ihtiyaçları var mıdır?

9. Bu programlardan etkilenenler hangi sınıf düzeyinde olacaklardır?
10. Programların düzeni öğrenci topluluğunun hangi düzeyi içindir?
11. Okul bölgemizin öğrenci topluluğu 5, 10 veya 15 yılların hangisi içerisinde yer alacaktır?
12. Programlar özel bina veya donatıma ihtiyaç göstermekte midirler?
13. Yerel personel-yardımcılar-denetleyiciler- bu programı devam ettirmek zorunda mıdır?
14. Programlar danışmanlık hizmetlerini kapsamakta mıdır?
15. Danışmanlık hizmetleri gerekliyse, bunlarla ilgili olmayan sebepler dışarıda bırakıldığında, bu programlar kendi kendilerini sürdürmeye muktedir midirler?
16. Yeni programlar, ilk ve orta okuldaki mevcut matematik düzenini nasıl etkileyecektir?
17. Öğretmenler, bu yeni programların halihazır öğretiminin değerlendirmesini nasıl yapacaklardır?
18. Bu yeni programların öğrenciler üzerindeki etkisi nasıl olacaktır?
19. Alandaki mevcut araştırma bulguları ile yeni programlar birbiriyle uyumlu mudur?

Eğitim araştırmalarının üçüncü temel sorusuna –"Bulunduğumuz yerden gitmek istediğimiz yere nasıl gideriz?– geçmeden önce ilk iki sorunun cevaplanmasında toplanmış bütün bilgileri analiz etmek zorundayız. Kısacası şimdi problem çözme sürecinin dönüm noktasındayız ve şimdi mevcut matematik programında kalıp kalmayacağımıza veya mevcut programdan yeni bir programa geçip geçmiyeceğimize karar vermek zorundayız.

Önceden değinildiği gibi, betimsel araştırma, mevcut gerçeği, bilinenden çok daha fazla ihtiva etmektedir. Doğru bilginin toplanması ve mevcut şartların tanımlanması birlikte gitmekte ve muhtemel yeni görüşler, araştırma sürecinin faaliyet alanının yalnızca bir kısmını ihtiva etmektedir. Süreç, bilgi çözümlenip, tasnif edilmiş ve bazı kesin sonuçlara varılmış olana kadar tamamlanmış sayılmaz. Bu sonuç, önceki temel bulgularımız arasındaki ilişkinin tanınmasını, karşılaştırılmasını ve yorumlanmasını gerektirmektedir.

Önceki temel bulgularımız arasındaki ilişki ile aradaki ilişkinin tanınması, karşılaştırılması ve yorumlanması, şu üç sonuçtan birine varmamızı mümkün kılmalıdır.

1. Bütünüyle mevcut matematik programımızla kalmaya devam edeceğiz.
2. Mevcut matematik programımızla kalmaya devam edeceğiz, fakat programı tadil etmek yoluyla uygun vasıfta bir veya daha fazla yeni program üreteceğiz.
3. Mevcut programı terkedeceğiz ve ne tamamen yeni bir program üreteceğiz, ne de yeni matematik programlarının birkaçının özelliklerini birleştirmek suretiyle yeni bir program üreteceğiz.

Birinci ve ikinci sorudan seçilen bilgileri analiz ettikten sonra vardığımız sonuca bağlı olan bu problemle ilgili olan üçüncü sorunun "Bulunduğumuz yerden gitmek istediğimiz yere nasıl gideriz?" -betimsel araştırma metodunun üçüncü basamağıdır- cevabını nasıl bulmalıyız.

Mevcut matematik programımıza devam etmeyi kararlaştırmışsak, baştaki problemleri çözülmüş matematik programına ait uygulanabilir tasarımlara sahip olmalıyız. Sonuç olarak araştırma süreci burada durmalıdır.

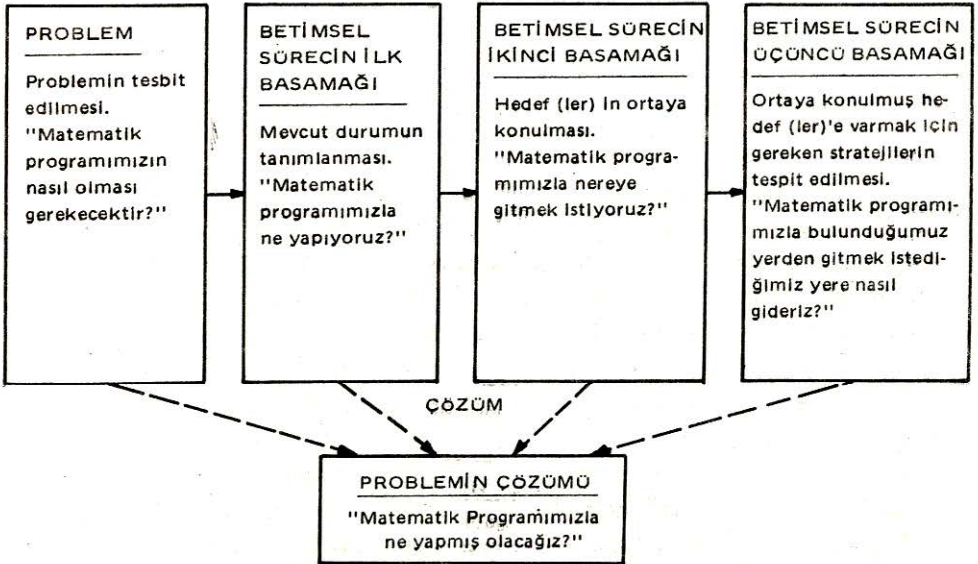
Bununla beraber, mevcut matematik programımızla, kalmaya karar vermiş olmamıza rağmen müfredatın bir veya daha fazla yeni programın vasıflarına uygun tadil edilmiş programla yürütülmesi gerekiyorsa veya mevcut programımızı terketmeye karar vermişsek ve yürütülecek yeni programlar bütün usulleri kapsıyorsa veya yeni program yeni birkaç matematik programının vasıflarını birleştiriyorsa, şu konularda odaklaşmamız gerekecektir:

1. Yeni program biraz daha finanse edilmeye ihtiyaç duyuyorsa, para nasıl toplanmış olacaktır?

2. Sistemdeki öğretmenlerin ilave eğitime ihtiyaçları varsa, böyle bir eğitimin ne zaman başlatılması gerekecektir?

3. Yeni program, hangi sınıf düzeyinde ve hangi başarı oranında yürütülmüş olacaktır?

Yukarıda açıklamış olduğumuz matematik örneğindeki problem, problem çözümünde Betimsel Araştırma Metodu Şekil: 1'deki çizelge içerisinde gösterildiği gibi çevrilebilir.

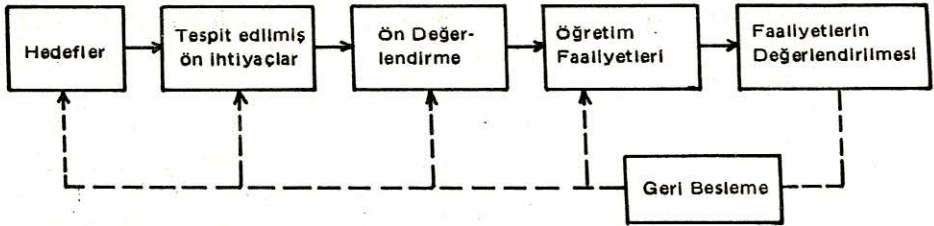

Şekil: 1
Problem Çözümünde Betimsel Araştırma Modeli

Çizelgede gösterilmiş olduğu gibi, betimsel araştırma metodunun basamakları birbirine bağlıdır ve matematikdeki problemimizin çözümü, üç araştırma basamağındaki bulgular arasındaki ilişkiye bağlıdır.

Betimsel araştırma sürecindeki bu üç basamak, eğitimle ilgili tüm problemlerin çözümünde her zaman kullanılmaz ise de pek çok eğitim problemi doğal olarak çok boyutludur ve her muhtemel çözümünden önce galiba nerede, ne ve nasıl gibi temel soruların tespit edilerek cevaplandırılması zorunlu olacaktır.

Bu işi sınıf öğretmenin üzerine aldığını kabul edersek onun; eğitimle ilgili ilerlemelere uyum göstermesi, sonucu öğretim sürecinin basamaklarıyla benzerlik gösteren betimsel araştırmadaki temel basamaklardan dolayı ve istatistiksel işlemlerle ilgili teferruatlı ön bilgi gerektirmeyen betimsel metoddan dolayı gereği kadar tutarlı olan problem çözmede betimsel araştırmayı kullanması, yani hedeflerin farkında olması, olayların akış durumunu değerlendirmesi, öğrencilerin ihtiyaçlarını teşhis etmesi, teşhis ettiği bu öğrenci ihtiyaçlarını çözmek için özel faaliyetler ve araçlar seçmesi, faaliyetleri bitirmesi, öğrenci davranış etkinlikleri ile ilgili olarak faaliyetlerin başarısızlığını veya sebeplerini değerlendirmesi, kıymetlendirmesi ve düzenlenmesi gerekmektedir. Bu basamaklar Şekil: 2'deki çizelgede gösterilmektedir.

Şekil: 2
Öğretim Sürecinin Basamakları

Sınıf öğretmeni, problem çözmede betimsel araştırma kullanmakla fikirleri kavramla ve sentezle birleştirmekte, sınav kılavuzları ile öğretim planlarını kabul etmeden önce, onlarda değişiklik yapmakta ve onları uygun hale getirmekte daha yeterli olacaktır. Böyle bir strateji, öğretmenlerin davranış etkinlikleri ile öğrencilerin davranış etkinliklerinin daha iyi olması ile sonuçlanacaktır.

Aynı zamanda problem çözmede betimsel yaklaşımın kullanılması, dikkatle gözden geçirilmemiş eğitim uygulamalarını tahlil eden ve periyodik esasları kıymetlendiren düşünce yapısını olgunlaştıracaktır. Bu düşünce yapısı, eğitimcilerin uygulamalara veya problemlere daha etkili bakış açılarıyla yaklaşmaları ile sürekli araştırma, tahlil etme, geliştirme çalışması yapmalarında geliştirilebilmeleri için bir ümittir ve faaliyetler ile ilgili olan fikirlerin değiştirilmesine zaman zaman engel olan aşağıdaki eğitim araçlarımızın unsurlarının çözümünde eğitimcileri yeterli kılacaktır.

.... Sınıf pratisyenleri tarafından eğitimle ilgili araştırma sürecinden istifadeyle düzenlenen rollerde çalışmaların birbirlerine gevşek bağlanmış olmasının geniş bir dağılım göstermesi,

.... Hızlandırılmış üretime araştırma bulgularının uygulanabilme derecesinin değiştirilmesi,

.... Farklı rollerdeki çalışmalar arasında büyük benzerlikler olduğunu gösteren araştırma sonuçları,

.... Araştırma kullanımını engelleyen ekonomik düşünceler ve kullanılacak bulgularla ilgili hazırlık veya yetenek noksanlığı, değişmeye direnme, kurallara ait inançlar.

YARARLANILAN KAYNAK

1. DE VIRE, Ted: "Descriptive Research and Problem Solving", *Methods and Techniques of Educational Research*. Ed. Ralph H. Jones. Illinois, Indiana State University, 1973.